Edaspidine tööliste osatähtsuse kujunemine aga oleneb nii tööstuse arenemisest lähemas tulevikus kui jätkuva asustegevuse intensiivsusest.

2. **Töös- ja töötaolu.** 1934. a. 1. III rahvaloendusel leidus linnas ja maal üldse töötuid 35739 in., nendest 26000 selliseid, kes vajasid tööd hädaliselt — olgu seetõttu, et neil eelmisel suvehooajal teenistus oli lühikese kestusega, või et neil oli toita suur pere, mis ei luba olla tööta mõnd nädalatki. Möödunud kahe aasta kestel tööolude paranemisega aga on töötute arv kahtlemata suuresti langenud. Arvestades suur- ja kesktööstuses tegevate palgaliste arvu kasvamist ja oletades, et ka muudel aladel tööolud on paranenud, kui mitte just samal määral, siis ikkagi küllalt mõjuvalt, võis 1936. a. alguks olla töötuid peamiselt ainult sesoonitööliste arvel eeskätt põllumajanduses umbes 10 tuhande ümber. Nende töövajadus oleneb sellest, missugused olid nende teenistusvõimalused 1935. a. kestel. Et tööd hädaliselt vajajaid leidus ka 1935./36. a. talvel, seda näitavad tööbörside andmed, kus valjude tingimuste tõttu töötuna registreerimise võimaluste suurest kitsendusest hoolimata oli siiski registreeritud 1. jaan. 1936. a. ühiskondlikkude töödega abistamist vajavatena 962 ja tööotsijaina 1 045, kokku 2 007 töötut.

3. **Teenistusolud.** Kui kirjutame siin teenistusolud, mitte aga palgaolud nagu tavalisesti, siis on sellega rõhutatud tõika, et 1935. a. jätkuv majanduslik elavnemine — rakendades töösse rohkem inimesi, samuti likvideerides kriisiajal sagedaseks kujunenud töönädala lühendamist — võimaldas tööliskonnale suuremat teenistust, ilma et samal ajal palgad võrreldes eelmise aastaga oleksid nimetamisväärselt muutunud. Seepärast peab vaatlema rööbiti nii palkade taseme kui palgaliste teenistuse liikumist.

Palkade ja teenistuse liikumise vaatlemist teostatakse kahel viisil: esiteks palga- ja teenistussummade võrdluse teel — olgu kroonides või, mis on mugavam, eriliste näitajate ehk indeksite abil, nagu muudegi majanduslikkude nähtuste puhul (vt. eespool), ja teiseks palkade ja teenistuse ostujõu või nn. reaalpalkade ja reaalteenistuse indeksite abil, mis koostatakse eespool mainitud palkade ja teenistuse indeksite ja elumaksumusindeksite alusel.

Seepärast, kasutades ka 1935. a. palkade ja teenistuse taseme selgitamiseks nimetatud võrdlusviise, saame järgmise iseloomustava tabeli suurtööstuse tööliste kohta kogutud andmeil.

Eesti kroonika 1935, lk. 68